

Nietzsche a „ateismus“

Karel Skalický označil Nietzscheho filosofii za „instinktivní ateismus“, „jenž v křesťanství diagnostikoval maskovaný nihilismus“ (Tvářnost dnešního filozofického ateismu, Teolog. listy 1996, č. 4, str. 127). Nechám stranou slovo „instinktivní“, jehož funkci chápu jen jako despekt vyvolávající. A pokud by bylo možno v tomto smyslu mluvit o „křesťanství“, pak pouze jako o historickém jevu, eventuálně o jeho současnosti, nikoli ve smyslu Ježíšovy „dobré zvěsti“; Nietzsche tu dost důsledně rozlišoval, i když víme, že je těžko mluvit o nějakém jeho integrovaném filozofickém konceptu. Já sám chápu jeho invektivy jako namířené především proti pořečtění Ježíšova učení, tedy zejména proti jeho „zmetafyzičtění“. A v tom přece Nietzsche neměl – jako synek z fary – nedostatek přímých zkušeností. A také je třeba jinak, specificky chápat onen údajný „nihilismus“; tak jako chtěl Feuerbach theologii vyzvednou na vyšší rovinu tím, že je vyhlásil za antropologii, tak dost analogicky Nietzsche chtěl onen nihilismus zbavit všech negativních arómat a prohlásit jeho naprostou pozitivnost: nešlo mu o soud, že všechno je k ničemu a nicota, nýbrž že všechno (pozitivní) má svůj původ v nicotě, v „ničem“, takže to je vlastně slavný výrok, že všechno je z ničeho. Proto mu také jde o nového člověka, nikoli o důraz na nicotnost všeho úsilí a vší „vůle“.

(Písek, 141020-1.)